

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти**

**Методичні рекомендації
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта
щодо виконання курсових робіт
з методик вивчення предметів освітніх галузей
Державного стандарту початкової освіти**

**Івано-Франківськ
2023**

Максименко Н.Б. Методичні рекомендації для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта щодо виконання курсових робіт з методик вивчення предметів освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти. Навчально-методичне видання. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 40 с.

У запропонованих методичних рекомендаціях міститься матеріал, який регламентує вимоги до виконання та оформлення результатів курсової роботи з фахових методик початкової освіти. Студентам пропонується послідовний алгоритм дій щодо виконання курсового дослідження; узагальнення та систематизації його результатів; формулювання висновків; оформлення списку використаних джерел. Здобувачі освіти отримують інформацію про процедуру захисту наукової роботи, репрезентацію результатів дослідження, систему оцінювання його результатів.

Навчально-методичне видання рекомендоване студентам, аспірантам та викладачам закладів вищої освіти.

Рецензенти:

Цюняк Оксана Петрівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Лапшина Ірина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, професор кафедри дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Надруковано за ухвалою Науково-методичної ради Педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 5 від 23 05.2023 р.)

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ.....	4
2. ПРОЦЕС ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
2.1. Вибір теми курсової роботи, написання вступу.....	6
2.2. Дослідження та опрацювання літературних джерел.....	9
2.3. Складання змісту-плану курсового проекту.....	10
2.4. Проведення експериментального дослідження, узагальнення його результатів.....	10
2.5. Написання тексту курсової роботи.....	12
2.6. Формулювання висновків, систематизація та подання роботи для перевірки.....	13
3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	13
3.1. Вступ.....	14
3.2. Розділи курсової роботи; висновки до них.....	14
3.3. Висновки.....	15
3.4. Список використаних джерел.....	15
3.5. Додатки до курсової роботи.....	16
4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	17
4.1. Загальні вимоги до обсягу та оформлення курсової роботи.....	17
4.2. Титульна сторінка.....	17
4.3. Зміст.....	18
4.4. Заголовки.....	18
4.5. Нумерація.....	19
4.6. Цитування.....	20
4.7. Посилання на використані джерела.....	20
4.8. Ілюстрації. Таблиці.....	21
4.9. Список використаних джерел.....	21
4.10. Додатки.....	22
5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.....	22
6. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ. ОЦІНЮВАННЯ.....	23
7. ДОДАТКИ ДО МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ.....	26
7.1. Додаток А. Зразок вступу курсової роботи.....	27
7.2. Додаток Б. Зразок змісту-плану курсової роботи.....	30
7.3. Додаток В. Зразок опитування вчителів початкової школи.....	31
7.4. Додаток Г. Зразок тестування учнів початкової школи.....	33
7.5. Додаток Д. Зразок анкети для молодших школярів.....	35
7.6. Додаток Е. Зразки оформлення списку використаних джерел.....	37
7.7. Додаток Ж. Зразок титульної сторінки курсової роботи.....	41

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

В умовах реформування національної системи освіти особлива увага приділяється професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Суспільство вимагає такого педагога, який спроможний вирішувати проблеми становлення та розвитку Нової української школи, здатний до модернізації традиційних технологій навчання й виховання, готовий до використання освітніх інновацій, навчання й розвитку впродовж життя. У зв'язку з цим в системі вищої педагогічної освіти виникає необхідність ефективного вирішення проблем теоретичної та методико-практичної підготовки майбутніх педагогів.

На важливості означеного компонента в структурі фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи акцентується в таких державних документах: Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018), Державний стандарт початкової освіти (2018), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018 р.), Закон України «Про Освіту» (2017 р.), Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.).

Удосконалення фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи передбачає зміну традиційних підходів до організації освітнього процесу на інноваційні, які мають ґрунтуватися на впровадженні сучасних методів, технологій навчання; мотивувати студентів до вдосконалення методичної майстерності; забезпечувати інтеграцію методичних знань і вмінь; сприяти вдосконаленню досвіду в різних видах методичної діяльності.

Особлива роль в цьому процесі належить науковій діяльності, складовою частиною якої виступає курсова робота.

Курсова робота є обов'язковим компонентом науково-методичної й професійної підготовки бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта. Вона є самостійною творчою роботою здобувачів освіти, спрямована на вдосконалення теоретичної і практичної підготовки майбутнього педагога та

сприяє розвиткові умінь працювати з літературними джерелами, досліджувати, аналізувати, систематизувати, узагальнювати вітчизняний та зарубіжний науковий досвід. Це перший досвід виконання студентами наукового дослідження, який надає їм можливість узагальнювати та систематизувати здобуті теоретичні знання, перевіряти їхню якість, розвивати пізнавальну активність, здійснювати аналіз та порівняння різних підходів до розв'язання певних педагогічних проблем.

Мета курсового дослідження полягає в:

- 1) поглибленні, розширенні та систематизації теоретичних знань студентів з фахових методик початкової освіти; формуванні практичних умінь застосовувати отримані знання в практичній діяльності вчителя початкової школи;
- 2) оволодінні методами теоретичного, емпіричного та статистичного дослідження під час виконання курсового наукового дослідження;
- 3) формуванні у здобувачів освіти навичок наукового пошуку та самостійного творчого дослідження під час виконання курсової роботи;
- 4) виявленні наукових здібностей майбутніх учителів початкової школи та залученні їх до науково-дослідницької діяльності;
- 5) розвиток уміння публічного захисту наукової роботи та навичок ведення наукової дискусії.

Означена наукова робота сприяє формуванню у здобувачів освіти здатності до самостійного осмислення проблеми, розвиткові початкових умінь здійснювати педагогічний експеримент та чітко й логічно узагальнювати його результати.

Окрім цього, студенти матимуть можливість виявляти рівень володіння сучасними методами навчання, демонструвати здатність до застосування здобутих теоретичних знань на практиці, розвивати вміння формулювати висновки, рекомендації, оформляти результати наукового пошуку.

У запропонованих методичних рекомендаціях міститься матеріал, який регламентує вимоги до виконання та оформлення результатів курсової роботи

з фахових методик початкової освіти. Студентам пропонується послідовний алгоритм дій щодо виконання курсового дослідження, узагальнення та систематизації його результатів, формулювання висновків, оформлення списку використаних джерел.

Здобувачі освіти отримають інформацію про процедуру захисту наукової роботи, презентацію результатів дослідження, систему оцінювання його результатів.

2. ПРОЦЕС ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсового дослідження має відбуватися у такій **послідовності**:

- 2.1. Вибір теми курсової роботи, написання вступу
- 2.2. Дослідження та опрацювання літературних джерел
- 2.3. Складання плану курсового проєкту
- 2.4. Проведення емпіричного дослідження, узагальнення його результатів
- 2.5. Написання тексту курсової роботи
- 2.6. Формулювання висновків, систематизація та подання роботи для перевірки

2.1. Вибір теми курсової роботи, написання вступу

Правильність вибору теми курсового дослідження багато в чому визначає успіх його виконання. Відповідно, вибір теми має бути продуманим етапом наукової роботи та здійснюватися з урахуванням наукової і практичної актуальності проблеми, наявності необхідної літератури, матеріалів для виконання. Тема наукового дослідження має відповідати інтересам її виконавців, обраному фаху та вимогам освітньої програми підготовки здобувачів освіти певного рівня підготовки.

Виходячи із вимог програми з фахових методик викладання того чи того навчального предмета, курсова робота має мати творчий характер, певну наукову цінність та практичне значення. Висновки, зроблені в курсовій роботі, мають бути цінними для практики викладання певного предмета та

спрямованими на формування умінь застосовувати набуті знання у майбутній фаховій діяльності.

Обрана тема обговорюється та погоджується з науковим керівником, затверджується на засіданні кафедри. Якщо студент виявляє зацікавленість та достатню обізнаність з певної проблеми, то допускається вибір власної теми дослідження.

Після вибору теми курсової роботи необхідно продумати та розробити вступ до наукового дослідження. Зразок оформлення **вступу курсової роботи** з визначенням його компонентів представлено у **ДОДАТКАХ** (див. Додаток А).

У вступі розкривається сутність порушеної проблеми, її значущість, обґрунтовується необхідність проведення наукового дослідження, здійснюється огляд психолого-педагогічної літератури з обраної теми, вказується на рівень її вивчення в теорії та практиці педагогічної науки. В огляді в алфавітному порядку наводяться прізвища авторів, які досліджували означену проблему.

Обов'язковим є визначення **актуальності проблеми** та обґрунтування доцільності її розробки для підвищення ефективності освітнього процесу сучасної початкової школи. Наступний етап – визначення об'єкта та предмета наукового дослідження.

Об'єктом дослідження є відносно самостійна педагогічна система, яка підлягає теоретичному і практичному аналізу. Об'єктом дослідження виступає сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної інформації. Науково обґрунтоване визначення об'єкта дослідження – це не формальна, а суттєва, змістовна наукова дія, яка покликана зорієнтувати дослідника на виявлення місця і значення предмета дослідження.

Предмет дослідження – це частина, елемент об'єкта, що досліджується з певною метою в конкретних умовах. Предметом дослідження виступають ті суттєві зв'язки і відносини, що підлягають безпосередньому вивченню в

роботі, є головними, визначальними для наукового дослідження. Предмет визначає конкретний зміст об'єкта дослідження, його аспекти, властивості, характерні риси, функції тощо. Предмет дослідження є більш вузьким поняттям, ніж об'єкт. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як філософські поняття «загальне» і «часткове».

В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього має бути спрямована основна увага виконавця наукового дослідження, оскільки саме предмет дослідження визначає тему курсового проєкту, яка представлена на титульній сторінці як його назва.

Мета дослідження – це уявлюваний результат науково-дослідної діяльності студента, якого він хоче досягти. Метою наукового дослідження вважається головне, універсальне наукове завдання, виконанню якого підпорядковуються всі його структурні частини. Від чіткого формулювання мети наукової роботи залежить визначення її основних завдань, складання плану та процес виконання наукового дослідження. Мета визначає коло теоретичних проблем, які мають бути вирішені в роботі, визначає напрями наукового пошуку, орієнтує на підвищення якості роботи.

У відповідності до сформульованої мети визначаються основні завдання, які мають бути розв'язані у процесі виконання курсової роботи.

Завдання курсової роботи – це локальні, чіткі, конкретні питання, які досліджуються в її окремих розділах або параграфах.

Завдання мають спрямовуватися на конкретизацію основної мети дослідження, а їхнє визначення має бути пов'язаним з назвами основних розділів роботи. Виокремлення завдань дослідження та їхнє виконання визначають закономірність етапів загального процесу наукового аналізу обраної теми. Залежно від теми курсового дослідження можуть бути розроблені кілька важливих проблем, тобто кілька відповідних наукових завдань (4-5).

Завдання наукового дослідження можуть полягати в аналізі науково-педагогічної літератури з обраної проблеми, виявленні шляхів її розв'язання, узагальненні практичного досвіду вирішення проблеми, розробленні науково обґрунтованих рекомендацій з розв'язання визначеної проблеми тощо.

2.2. Дослідження та опрацювання літературних джерел

Опрацювання літературних джерел – важливий етап наукового дослідження, організацію якого слід виконувати у відповідності до певних вимог. Процес опрацювання наукової та навчально-методичної літератури з обраної теми має здійснюватися з урахуванням кола проблем, які вона охоплює, та тенденцій розвитку процесів та явищ, які виступають предметом наукового дослідження.

Дослідження літератури має починатися з ознайомлення виконавцем роботи зі станом розроблення порушеної проблеми в педагогічній теорії та практиці. З цією метою потрібно здійснювати добір та аналіз літератури та належним чином укласти бібліографію, яка в наступному має бути представлена в списку використаних джерел.

Самостійний пошук літературних джерел має здійснюватися за допомогою бібліотечних каталогів (систематичного, предметного, алфавітного, електронного), реферативних журналів, бібліографічних довідників. Значне місце у цьому процесі має належати пошукові потрібної інформації у мережі Інтернет, яка надає можливість аналізувати сучасні наукові та навчально-методичні матеріали з різних галузей знань.

Дібрані літературні джерела мають бути ретельно опрацьовані. Якщо вони відповідають проблематиці дослідження, то їх необхідно уважно прочитати, критично оцінити їхній зміст, проаналізувати та порівняти різні позиції вчених щодо порушеної проблеми. Особливу увагу слід приділяти опису бібліографічних матеріалів. Задля цього слід визначити відомості про автора, повну назву видання, видавництво, рік видання, загальну кількість сторінок. Ця інформація стане в нагоді, якщо виникне потреба у повторному перегляді джерела для уточнення цитати або ж для оформлення списку

використаних джерел.

2.3. Складання змісту-плану курсового проєкту

Після аналізу дібраної літератури з обраної теми здійснюється складання попереднього плану курсового проєкту (у роботі він позначається як «ЗМІСТ»).

У процесі виконання дослідження план може змінюватися, коректуватися і доповнюватися. У плані має бути представлено вступ, два (за потребою – 3) розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Питання плану мають бути розміщені у певній послідовності відповідно до логіки та хронології розвитку проблеми. Зразок плану курсового дослідження представлено у **ДОДАТКАХ** (див Додаток Б).

На підготовчому етапі виконавець роботи пропонує науковому керівникові самостійно складений план. Він обговорюється з керівником, у разі необхідності коригується й після цього затверджується.

План курсової роботи має відповідати певним вимогам: назви розділів і параграфів мають відповідати темі порушеної проблеми, відображати всі представлені в ній дефініції, бути приблизно однаковими за кількістю сторінок. Назви і зміст розділів не мають містити однакову інформацію та повторювати назву курсової роботи.

2.4. Проведення експериментального дослідження, узагальнення його результатів

Обов'язковим елементом виконання курсової роботи з фахових методик є емпіричне (експериментальне) дослідження, яке проводиться у формі педагогічного експерименту.

Педагогічний експеримент – це комплексний метод дослідження, який включає в себе: *діагностику* – спостереження, опитування, бесіди, тестування тощо, *реалізацію* розробленої методики та *перевірку* її результативності.

Виділяють кілька етапів проведення педагогічного експерименту: *констатувальний, формувальний та контрольний.*

Констатувальний етап експерименту – *діагностувального* характеру.

Він спрямований на визначення реального стану проблеми в практиці роботи початкової школи.

Метою *констатувального* експерименту є:

- збір вихідних даних про певний розвиток молодших школярів (мовленнєвий, інтелектуальний, фізіологічний тощо);
- аналіз ставлення вчителів або учнів до процесу формування умінь та навичок, що досліджуються;
- визначення рівня сформованості умінь та навичок, визначених Типовими освітніми програмами тощо.

Зібрані в ході *констатувального* експерименту дані виступають підставою для розробки експериментальної методики навчання, спрямованої на формування та розвиток певних якостей та властивостей молодших школярів в освітньому процесі початкової школи.

Констатувальний експеримент як комплексний метод дослідження передбачає реалізацію низки спеціальних дослідницьких методів: вивчення й аналіз педагогічної навчальної документації, передового педагогічного досвіду через спостереження, анкетування, бесіди, інтерв'ю, тести тощо.

Зразки питань для тестування та опитування вчителів і здобувачів освіти представлено в **ДОДАТКАХ** (див. Додатки В, Г, Д).

Отримані результати використовуються для формулювання загальних висновків про стан досліджуваної проблеми на даному етапі наукового пошуку.

Формувальний етап експерименту проводиться з метою перевірки ефективності розробленої дослідником нової методики навчання, спрямованої на формування або розвиток певних характеристик здобувачів освіти. Під час його проведення здійснюється підтвердження висунутої гіпотези в процесі доведення фактів, завдяки яким досягається ефективність освітнього процесу.

Цей експеримент проводиться з метою апробації та перевірки ефективності певної системи заходів, розробленої студентом в процесі експериментальної роботи. Для його здійснення визначаються

експериментальні та контрольні класи, які мають працювати в максимально однакових умовах.

Під час проведення означеного експерименту необхідно вказувати:

- класи або групи учнів, які є учасниками експериментальної роботи;
- час проведення експериментальної методики навчання;
- зміст експериментальних завдань для молодших школярів;
- аналіз і оцінку виконання завдань учнями.

Контрольний етап експерименту проводиться з метою перевірки ступеня достовірності тих результатів, які отримані під час проведення констатувального та формувального етапів. Він спрямований на аналітично-якісний аналіз отриманих фактів, передбачає оцінку результативності кожного варіанту, перевіреного в експерименті, формулювання висновків і практичних рекомендацій.

2.5. Написання тексту курсової роботи

Після опрацювання літературних джерел, консультацій з науковим керівником, проведення емпіричного дослідження автор наукової роботи може приступати до написання її тексту.

Текст курсової роботи має відповідати питанням плану, бути написаний студентом самостійно і відзначатись критичним підходом до матеріалу, що використовується в ній, відзначатись комплексним системним підходом до вирішення поставлених завдань.

Викладення матеріалу наукової роботи має відбуватися у відповідності до плану. Пункти плану необхідно розкривати чітко, логічно, послідовно на основі використання наукового стилю. Зміст кожного наступного параграфа має витікати із попереднього та бути його органічним продовженням. Кожне запропоноване положення важливо теоретично обґрунтувати, підтвердити зібраним та систематизованим матеріалом. Теоретична частина курсової роботи має вирізнятися чіткістю, точністю та лаконічністю викладу.

Значна частина дослідження має бути присвячена викладанню змісту педагогічного експерименту та узагальненню його результатів. У курсовій

роботі автор має вказати, як експериментальна робота вплинула на ефективність процесу навчання молодших школярів з того чи іншого предмета.

2.6. Формулювання висновків, систематизація та подання роботи для перевірки

Завершальним етапом написання роботи є підведення підсумків дослідження, формулювання висновків, узагальнення і пояснення фактичного матеріалу, представлення рекомендацій, оформлення результатів наукового дослідження.

Виконаний варіант курсової роботи доповнюється, уточнюється, остаточно формулюються висновки й пропозиції, редагується текст та подається для перевірки науковому керівникові. Потім він має допрацьовуватися з урахуванням зауважень і побажань наукового керівника.

Остаточний варіант курсової роботи, узгоджений з науковим керівником, має бути представлений на кафедру у визначений регламентом термін для рецензування та реєструється у спеціальному журналі.

3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

У курсовій роботі має бути представлено: обґрунтування актуальності і значущості теми наукової роботи в педагогічній теорії і практиці; визначення об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження; аналіз стану проблеми в теорії педагогічної науки та практиці роботи сучасної початкової школи; результати емпіричних досліджень проблеми; узагальнення і формулювання висновків.

Усі складові курсової роботи мають бути логічно взаємопов'язані та переконливо аргументовані. Відповідно, вона має мати чітку структуру, що визначається її планом і змістом.

Структура курсової роботи має містити такі елементи:

3.1. Вступ

3.2. Розділи курсової роботи; висновки до них

3.3. Висновки

3.4. Список використаних джерел

3.5. Додатки

3.1. Вступ

У вступі аналізується сутність і стан проблеми дослідження, обґрунтовується її значущість та актуальність для сучасної педагогічної науки і практики, здійснюється огляд психолого-педагогічної літератури з обраної теми, вказується на рівень її вивчення.

У вступі визначаються об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження, обґрунтовується методологічна основа, зазначаються методи дослідження, конкретизується практичне значення курсової роботи. Вступ має містити 3-4 сторінки.

Докладний аналіз компонентів вступу з їхніми якісними характеристиками представлено у параграфі 2.1.

3. 2. Розділи курсової роботи; висновки до них

Розділи курсової роботи представляють її основну частину.

Вони містять зміст етапів проведеного студентом теоретичного і практичного дослідження та мають складатися з певних підрозділів.

Кожний розділ починається з нової сторінки, а підрозділи на окрему сторінку не переносяться, а є структурним елементом розділу. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням досягнутих наукових і практичних результатів. Висновки до розділів пишуться після закінчення останнього підрозділу без переходу на нову сторінку. У тексті першого і другого розділів курсової роботи обов'язково мають бути посилання на використані джерела.

Як правило, курсова робота складається з двох розділів. Однак, за необхідності, обґрунтованій у курсовому проєкті, можуть мати місце три розділи.

У першому розділі має бути представлено аналіз проблеми в психолого-педагогічній літературі з обраної проблеми та висвітлено стан її дослідження в практиці роботи початкової школи. У цьому розділі необхідно окреслити

основні етапи вивчення порушеної проблеми, проаналізувати підходи науковців до її трактування та визначити аспекти, які ще не отримали належного висвітлення у педагогічній теорії та практиці. В кінці розділу представляються висновки до розділу, які становлять основу для подальшої практичної частини дослідження.

У **другому розділі** описується хід розв'язання завдань дослідження: стан і особливості досліджуваної проблеми в умовах конкретного класу, школи; психолого-педагогічний експеримент та умови його проведення; представляються результати, отримані в ході експериментальної роботи. В цьому розділі пропонуються конкретні методичні рекомендації, моделі організації освітнього процесу, власні розробки та пропозиції з подальшого опрацювання наукової теми, пропозиції щодо науково-практичного вирішення порушеної проблеми. В кінці розділу даються короткі висновки із стислим викладом наведених у розділі практичних результатів.

3. 3. Висновки

Висновки – це заключна частина курсової роботи, в якій підводяться підсумки проведеного наукового дослідження, розкривається її значення, окреслюється перспектива подальшого вивчення проблеми. У висновках викладаються найважливіші наукові та практичні результати, які були одержані під час дослідження. Висновки наводяться у вигляді окремих стислих положень, тез, практичних рекомендацій. За змістом, висновки мають бути пов'язані зі структурою роботи і впливати із завдань дослідження.

У висновках чітко, логічно, лаконічно, послідовно, цілісно описується концепція роботи взагалі. Висновки не містять нових ідей, а лише систематизують основний зміст розділів. Загальні висновки роботи не мають повторювати висновків розділів, вони підсумовують тему на новому рівні узагальнення.

Обсяг висновків курсової роботи має становити 2- 3 сторінки.

3. 4.Список використаних джерел

Список використаної у роботі літератури демонструє кількість

використаних джерел, обсяг досліджуваної теми; засвідчує рівень володіння здобувачем освіти навичками роботи з науковою літературою. У списку використаних джерел міститься перелік праць, які були опрацьовані під час виконання наукового дослідження. Він має містити лише ті джерела, які безпосередньо використовувалися у дослідження і на які є відповідні посилання у тексті роботи.

Кожний бібліографічний опис має починатися з нового рядка. Список використаних джерел нумерують і розміщують в алфавітному порядку. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи, міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць. Зразок оформлення літературних джерел представлено у **ДОДАТКАХ** (див. Додаток Е).

Список використаних джерел має містити не менше 25 - 30 найменувань. У ньому обов'язково мають бути представлені новітні державні документи, які регламентують процес навчання та виховання молодших школярів у сучасному освітньому процесі початкової школи. Окрім цього, використана література має бути сучасною (окрім праць, які відображають історичний аналіз проблеми) та охоплювати джерела не раніше десятирічної давнини.

3.5. Додатки

Додатки, представлені у курсовому дослідженні, свідчать про глибину вивчення проблеми. Вони представляють практичні та теоретичні матеріали з теми та доповнюють матеріали, висновки та пропозиції, представлені в дослідженні. Додатки містять допоміжний ілюстративний матеріал та представляють: конспекти проведених уроків, виховних заходів, програми експериментальних досліджень, тексти практичних завдань, зразки тестових завдань та запитань для опитування учителів та учнів.

Додатки розміщують у порядку використання посилань у тексті дослідження. Кожний додаток має починатися з нової сторінки. Посередині рядка з першої великої букви без крапки у кінці напівжирним шрифтом

друкується слово «Додаток» і велика літера, що його позначає (до прикладу, Додаток А, Додаток Б).

Додатки мають позначатися послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Кожен додаток має мати заголовок, надрукований під словом «Додаток» малими літерами з першої великої напівжирним шрифтом симетрично відносно тексту сторінки. Після назви додатка крапка не ставиться. Якщо додаток запозичується із певного літературного джерела, то воно має бути представлено у списку літератури та містити посилання на нього. Наприклад, *джерело*: [4, с.16].

4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

4.1. Загальні вимоги до обсягу та оформлення курсової роботи

Важливим показником якісного виконання курсової роботи є її оформлення. Відповідність оформлення курсового проєкту вимогам враховується під час його оцінювання.

Курсова робота виконується українською мовою. Її обсяг має становити 30-35 сторінок машинописного тексту без урахування додатків та списку використаних джерел.

Рекомендований шрифт – Times New Roman 14 текстового редактора Word з міжрядковим інтервалом 1,5 на аркуші формату А4 з полями відповідно: ліве – 25 мм, праве – 15 мм, верхнє й нижнє – по 20 мм. Абзацний відступ – 1,25 мм.

Робота друкується з одного боку аркуша білого паперу.

Під час її виконання необхідно дотримуватися чіткості зображення букв, цифр і знаків, які мають бути чіткими, однаково чорними по всьому тексту.

4.2. Титульна сторінка

Курсова робота починається з *титульної сторінки*, яку враховують під час загальної нумерації сторінок, але не нумерують. На титульній сторінці треба вказати назву закладу вищої освіти, кафедри; тему курсового дослідження; прізвище, ім'я, по батькові автора; курс, спеціальність; науковий

ступінь, вчене звання, прізвище й ініціали наукового керівника. Внизу титульної сторінки слід позначити місто і рік виконання роботи.

Зразок титульної сторінки представлено у **ДОДАТКАХ** (див. Додаток Ж).

Після титульної сторінки послідовно друкуються – зміст, вступ, розділи роботи, висновки, список використаних джерел, додатки. Ці структурні компоненти курсової роботи починаються з нової сторінки; кожний підрозділ – після закінчення попереднього.

4. 3. Зміст

Після титульної сторінки пишеться зміст, який допомагає зорієнтуватися в роботі, вказує на її структурні компоненти. Кожний пункт змісту нумерується з позначенням номера сторінки, з якої він починається. Зміст подається на початку курсового дослідження.

Зміст курсової роботи має бути логічним, послідовним та зрозумілим. Усі його питання мають бути представлені у вигляді структуровано-логічної системи, в якій кожний наступний пункт є логічним продовженням попереднього, розвиває і доповнює його. Назви розділів не мають повторювати назву курсової роботи, а назви підрозділів – збігатися з назвами розділів. Структурування курсової роботи доцільно планувати під час вивчення першоджерел та науково-педагогічної літератури в процесі уточнення проблематики дослідження. Зразок змісту-плану представлено у **ДОДАТКАХ** (див. Додаток Б).

4.4. Заголовки

Заголовки структурних частин роботи мають бути представлені у її тексті великими літерами напівжирним шрифтом посередині сторінки: **«ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ».**

Заголовки розділів друкуються посередині сторінки. Заголовки підрозділів подають маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним

шрифтом з абзацного відступу під заголовком розділу. Крапка в кінці заголовків розділів і підрозділів, висновків до підрозділів не ставиться.

Кожна структурна частина курсової роботи (**ВСТУП, РОЗДІЛ 1, РОЗДІЛ 2, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ**) починається з нової сторінки. Заголовки підрозділів пишуться через два інтервали після закінчення попереднього підрозділу маленькими літерами, а висновки до підрозділів (висновки до розділу 1 та висновки до розділу 2) – через два інтервали після закінчення останнього підрозділу.

4.5. Нумерація

Сторінки курсової роботи нумеруються у правому верхньому куті сторінки арабськими цифрами. Нумерації підлягають усі сторінки наукового дослідження крім титульної і «ЗМІСТУ», які входять до загальної нумерації сторінок роботи, але не нумеруються. Номер починає ставитися з третьої сторінки курсової роботи (під номером «3») і продовжується до останньої сторінки дослідження.

Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, наприклад: «1.2» (перший розділ, другий підрозділ). Заголовки розділів друкуються великими напівжирними літерами, заголовки підрозділів – маленькими літерами (окрім першої великої) напівжирним шрифтом.

Ілюстрації позначають «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.3 (третій рисунок першого розділу).

Таблиці нумеруються послідовно в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, до прикладу: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

4.6. Цитування

З метою аргументації власних тверджень чи для критичного аналізу певного положення того чи іншого дослідника у тексті роботи необхідно наводити цитати.

Цитати мають подаватися в лапках і супроводжуватися посиланнями на відповідні джерела із зазначенням конкретних сторінок. Вони мають бути оформлені наступним чином: текст цитати береться в лапки, після неї – в квадратних дужках дається посилання, до прикладу: [5, с. 68], де перша цифра – це номер джерела у списку використаної літератури, друга – сторінка, що цитується.

Якщо під час цитування вказується прізвище автора, то ініціали ставляться перед прізвищем: О.Я. Савченко. У тексті може бути використане непряме цитування, коли здійснюється виклад думок інших авторів словами виконавця курсової роботи. Воно має бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

4.7. Посилання на використані джерела

Виконання курсового дослідження передбачає обов'язкові посилання на використану літературу. Вони оформлюються наступним чином: у квадратних дужках позначається номер джерела в списку використаних джерел та вказується сторінка, яка цитується – [4, с. 65]. Крапка ставиться після квадратних дужок.

Якщо здійснюється посилання на джерело в цілому, то воно виконується з використанням однієї цифри, що вказує на номер джерела в загальному списку літератури: [12] або на джерело із зазначенням конкретної сторінки, наприклад, [8, с. 62].

Якщо у науковій роботі здійснюється посилання на декілька джерел, то вони записуються у квадратних дужках через крапку з комою, наприклад: [4; 8; 15] або [5, с.13; 8, с.22; 15, с.85].

4.8. Ілюстрації. Таблиці

Ілюстрації, використанні в тексті курсової роботи (графіки, діаграми, схеми), подаються безпосередньо після тексту, де вони представлені. Вони позначаються як «Рис.» і нумеруються послідовно в тексті розділів. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під нею.

Під час оформлення посиланні на ілюстрацію вказують номер розділу, в якому її використовують, та порядковий номер ілюстрації. Наприклад, рис. 1.2., де перша цифра – це номер розділу, друга – номер ілюстрації, що використовується.

Таблиці подають у роботі після тексту, де вони згадані і нумерують послідовно в межах розділу. В правому верхньому куті над таблицею розміщують напис «Таблиця» із зазначеннями номера, а назву таблиці друкують з нового рядка напівжирним шрифтом посередині сторінки (Додаток 3). Назва таблиці має бути стислою і відображати зміст таблиці. При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, а над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл. 1.2». На всі таблиці дослідження мають бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.2». Під кожною таблицею (якщо таблиця запозичена із певного джерела) має бути посилання на джерело із зазначенням сторінки або сторінок (наприклад, Джерело: [3, с.12-13]).

4.9. Список використаних джерел

Список використаних джерел розміщується після висновків в алфавітному порядку. Він містить бібліографічні описи використаної літератури. Його нумерують та кожний бібліографічний опис починають з нового рядка. Список використаних джерел має містити не менше 25 найменувань з обов'язковими посиланнями на них у тексті курсового

дослідження. Основна вимога до його упорядкування – дотримання єдиних правил до оформлення бібліографічного опису видань. Загальноприйнятий стиль оформлення літературних джерел – з урахуванням вимог Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015, приклади використання якого наведено у **ДОДАТКАХ** (див. Додаток Е).

4.10. Додатки

Додатки оформляють після списку використаних джерел як продовження курсової роботи на наступних її сторінках. Їх розміщують у порядку появи посилань у тексті дослідження. Кожний додаток починається з нової сторінки його розміщують посередині рядка напівжирним шрифтом та нумерують літерами в алфавітному порядку, до прикладу : Додаток А, Додаток Б.

Як вже було зазначено вище, для позначення додатків не використовуються літери: Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Виконання курсового дослідження має ґрунтується на засадах академічної доброчесності, яка полягає в дотриманні етичних принципів щодо виконання наукової роботи та визначених законом правил.

Перевірка текстів науково-дослідних робіт здобувачів освіти на наявність плагіату обумовлена змістом Законів України: «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про авторське право і суміжні права», а також Положенням про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (2022р.)

Перед початком написання курсової роботи кожен студент має ознайомитися з означеним положенням <http://surl.li/dzugk> та дотримуватися визначених в ньому рекомендацій.

6. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ. ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

Захист курсової роботи спрямований на підтвердження самостійності виконання роботи, на визначення умінь здобувача освіти демонструвати розуміння теми дослідження, обґрунтовано відповідати на запитання, робити рекомендації та висновки.

Захист курсової роботи здійснюється у визначені терміни в присутності комісії, яка складається з керівника та членів кафедри.

Він має відбуватися в такій послідовності:

- доповідь студента про результати курсової роботи (5-8 хв.);
- запитання до автора наукового дослідження;
- відповіді здобувача освіти на запитання членів комісії із захисту курсової роботи та осіб, присутніх на захисті;
- рішення комісії про оцінку роботи.

Робота може супроводжуватися розробленою студентом презентацією (8-9 слайдів), у якій у схематичній формі представляються результати наукового дослідження.

Результати захисту курсової роботи визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно» з урахуванням визначених критеріїв.

Критеріями оцінювання наукової роботи виступають: актуальність обраної теми дослідження; спрямованість роботи на розробку практичних рекомендацій; відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням; наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем; професійний рівень обґрунтування та представлення запропонованих рішень; ступінь самостійності проведення дослідження.

Окрім цього, оцінюється вміння стисло, послідовно й чітко викладати сутність і результати дослідження; здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди; загальний рівень підготовки студента.

Якість виконання курсової роботи та результати її захисту оцінюються за шкалою оцінювання ECTS, відповідно до якої вихідною кількістю балів при рецензуванні і захисті наукового дослідження вважається 100 балів.

Шкала оцінювання курсової роботи

Університетська шкала	Національна шкала		Шкала ECTS
90-100	5	Відмінно	A
80-89	4	Добре	B
70-79			C
60-69	3	Задовільно	D
50-59			E
25-49	2	Незадовільно	FX
0-24			F

На «**відмінно**» (90-100 балів) оцінюється робота за умови повного розкриття теми і мети дослідження; дотримання усіх вимог до виконання й оформлення курсового проєкту; наявності в ньому самостійного практичного дослідження, чіткого формулювання його результатів; наявності логічних висновків, які розкривають визначені завдання; творчого підходу до висвітлення порушеної проблеми; правильного оформлення курсової роботи. Доповідь студента на захисті логічна і змістовна, відображає зміст курсової роботи; відповіді на запитання правильні й логічно аргументовані. Роботу виконано у відповідності до вимог академічної доброчесності.

«**Добре**» (70-89 балів) - оцінка курсової роботи, тема якої розкрита, але мають місце незначні недоліки в оформленні теоретичної чи практичної частини дослідження; під час аналізу літературних джерел не повною мірою досліджені сучасні наукові позиції; недостатньо повно представлені результати дослідження й висновки; робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, проте спостерігаються окремі помилки та стилістичні огріхи. Доповідь на захисті логічна, послідовна, але відображає не всі змістові

компоненти курсової роботи; відповіді на запитання правильні і логічні. Роботу виконано у відповідності до вимог академічної доброчесності.

На **«задовільно»** (50-69 балів) оцінюється робота, в якій недостатньо розкрита тема дослідження; зміст не повною мірою відповідає меті роботи; здійснено поверхневий аналіз теоретичних засад дослідження; наявний недостатній обсяг фактичного матеріалу, розділи мають реферативний характер, не містять аналізу літературних джерел та елементів наукового дослідження; висновки сформульовані формально; мають місце недоліки під час оформлення курсової роботи. Доповідь на захисті не відрізняється самостійністю, не всі відповіді на запитання правильні й логічно аргументовані. Роботу виконано у відповідності до вимог академічної доброчесності.

«Незадовільно» (0-49 балів) – оцінка за курсову роботу, якщо не розкрита тема дослідження; мета і зміст роботи не узгоджені між собою; аналіз літературних джерел поверхневий та не послідовний; виконання дослідження носить несистемний характер; висновки поверхневі, не витікають із змісту дослідження; спостерігаються суттєві огріхи в оформленні курсової роботи. Доповідь на захисті не самостійна; відповіді на запитання комісії неточні або неповні. Робота не відповідає вимогам академічної доброчесності і, як правило, не допускається до захисту.

7. ДОДАТКИ ДО МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

Додаток А

Зразок вступу курсової роботи на тему «Реалізація технології інтерактивного навчання молодших школярів на уроках української мови»

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження.

У сучасних умовах розвитку освіти постійно оновлюється зміст навчання, з'являються нові предмети, інтегровані курси тощо. Це зумовлює пошуки ефективних форм передачі знань, впровадження нових навчальних засобів, відповідно, розробка інноваційних педагогічних технологій є нагальною потребою педагогічної науки і практики.

Освітній процес має будуватися відповідно до потреб особистості та індивідуальних можливостей дітей, зростання їхньої самостійності й творчої активності. А це вимагає організації навчання відповідно до здібностей, здатності до навчання, таланту дитини. Необхідна переорієнтація на те, щоб створити можливості кожному реалізувати себе як успішного громадянина країни.

Аналіз сучасної педагогічної теорії свідчить, що зміни неможливі без застосування на уроках інтерактивних технологій, які ґрунтуються на діалозі, моделюванні ситуацій вибору, вільному обміні думками тощо.

Таким чином, сучасна загальноосвітня школа покликана застосовувати таку модель навчання, яка має будуватися на діалогових формах спілкування та паритетній взаємодії. Одними з основних методичних інновацій є інтерактивні методи навчання. Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської мови «interact». «Inter» – це «взаємний», «act» - діяти. Інтерактивне навчання – діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя і учня. Інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Суть інтерактивного

навчання полягає у створенні в освітньому процесі постійної, активної взаємодії всіх учнів.

Отож, актуальність обраної проблеми та її недостатня наукова розробка зумовили вибір теми дослідження **«Реалізація технології інтерактивного навчання молодших школярів на уроках української мови»**.

Об'єкт дослідження – процес використанні інтерактивних технологій навчання на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – інтерактивні методи навчання як засіб підвищення ефективності уроків української мови в початковій школі.

Мета дослідження: теоретично дослідити проблему реалізації технології інтерактивного навчання молодших школярів на уроках української мови та запропонувати методiku її впровадження в освітній процес початкової школи.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати проблему дослідження в психолого-педагогічній літературі.
2. Дослідити реальний стан проблеми інтерактивного навчання молодших школярів в практиці роботи початкової школи.
3. Розробити систему вправ і завдань з метою реалізації технології інтерактивного навчання молодших школярів на уроках української мови.
4. Запропонувати методичні рекомендації щодо впровадження інтерактивного навчання в освітньому процесі початкової школи.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що висновки та рекомендації, зроблені в ньому, можуть бути використані як у процесі навчання студентів педагогічних факультетів, так і в майбутній фаховій діяльності вчителя початкової школи.

Методологічною основою дослідження стали Державний стандарт початкової освіти, філософські положення категорій «загального», «конкретного», «одиничного»; системний підхід щодо реалізації інтерактивного навчання в закладах освіти.

Методи дослідження : *теоретичні* – аналіз наукової літератури, узагальнення, синтез, самооцінка, аналіз навчальної документації і продуктів освітньої діяльності учнів; *практичні* – спостереження, бесіди, анкетування, тестування, інтерв'ювання, метод діагностуючих контрольних робіт, моделювання; узагальнення їхніх результатів у ході педагогічного експерименту.

Структура роботи зумовлена логікою дослідження і складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить...сторінок друкованого тексту,...додатків. Список використаних джерел містить ...найменувань.

Додаток Б
Зразок змісту-плану курсової роботи
на тему «Реалізація технології інтерактивного навчання молодших
школярів на уроках української мови»

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМА ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ ПОЧАТКОВОГО
НАВЧАННЯ

1.1. Аналіз проблеми дослідження в психолого-педагогічній літературі

1.1.1. Концептуальні основи технології інтерактивного навчання учнів
початкової школи

1.1.2. Форми і методи інтерактивного навчання учнів на уроках
української мови

1.2. Стан проблеми дослідження в практиці роботи початкової школи

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ
ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ
ШКОЛІ

2.1. Методика роботи, спрямована на реалізацію технології
інтерактивного навчання на уроках української мови в початковій школі

2.2. Методичні рекомендації щодо впровадження інтерактивного
навчання молодших школярів на уроках української мови

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Додаток В

Зразок опитування вчителів початкової школи з метою з'ясування стану проблеми використання фразеологізмів на уроках української мови

1. У процесі викладання предмета, чи часто Ви використовуєте фразеологізми?

- а) завжди;
- б) часто;
- в) рідко;
- г) не використовую.

2. На Вашу думку, чи важливо учням початкової школи надавати знання про фразеологізми?

- а) так;
- б) ні;
- в) складно сказати;
- г) інше.

3. У підручниках з української мови для початкових класів чи достатньо приділяється уваги до теми «Фразеологізми»?

- а) так, достатньо;
- б) ні, не достатньо;
- в) достатньо, але можна більше;
- г) достатньо, але можна менше.

4. Чи приділяли саме Ви більше уваги фразеологізмам на уроках української мови?

- а) так;
- б) ні;
- в) приділяли достатньо;
- г) складно сказати.

5. Чи вважаєте Ви роботу з фразеологізмами корисною?

- а) так;
- б) ні;
- в) складно сказати;
- г) робота потребує вдосконалення.

6. Як часто ви проводите роботу з фразеологізмами?

- а) завжди;
- б) часто;
- в) рідко;
- г) не проводжу.

7. На Вашу думку, чи достатньо методичного забезпечення щодо збагачення мовлення учнів початкових класів фразеологізмами?

- а) так;
- б) ні;
- в) приділяється достатньо;
- г) складно сказати.

8. На вашу думку, чи достатньо часу передбачено програмою щодо збагачення мовлення учнів початкових класів фразеологізмами?

- а) так;
- б) ні;
- в) треба збільшити час на вивчення;
- г) складно сказати.

9. Чи достатньо уваги приділяється семантичному аспекту навчання української мови?

- а) так;
- б) ні;
- в) приділяється достатньо;
- г) складно сказати.

Додаток Г

Зразок тестування учнів початкової школи з метою з'ясування стану роботи щодо використання фразеологізмів на уроках української мови

1. Чи знаєте ви, що таке фразеологізми?
  - а) так;
  - б) ні;
  - в) так, але не можу дати визначення;
  - г) складно сказати.
2. Чи розумієте ви вислів «Ахіллесова п'ята»?
  - а) так;
  - б) ні;
  - в) так, але не можу дати визначення;
  - г) складно сказати.
3. Як ви б розтлумачили вислів «Ахіллесова п'ята»?
  - а) п'ята героя;
  - б) слабке місце;
  - в) не можу дати визначення.
4. Чи чули ви від батьків які-небудь фразеологізми?
  - а) так;
  - б) ні;
  - в) складно сказати.
5. Чи чули ви від вчителів які-небудь фразеологізми?
  - а) так;
  - б) ні;
  - в) складно сказати.
6. Як ви б розтлумачили вислів «Пекти раків»?
  - а) червоніти;
  - б) слабке місце;
  - в) те саме, що й «Ахіллесова п'ята»;
  - г) не можу дати визначення.
7. Як ви б розтлумачили вислів «Байдики бити»?
  - а) червоніти;
  - б) ледачо працювати;
  - в) працювати;
  - г) не можу дати визначення.
8. Яким фразеологізмом можна описати молоду людину?

- а) світла голова;
- б) молоко на губах не висохло;
- в) з відкритою душею;
- г) не можу дати визначення.

9. Чи вивчали ви на уроках української мови фразеологізми?

- а) так;
- б) ні;
- в) складно сказати.

10. На вашу думку, чи вживали б ви фразеологізми, не розуміючи їх?

- а) так;
- б) ні;
- в) складно сказати.

Додаток Д

Зразок анкети для виявлення рівня сформованості читацької культури в учнів третього класу

1. Чи завжди маєте уявлення про те, що можна прочитати в певному тексті?
  - А) завжди дуже чітко (10);
  - Б) завжди приблизно (6);
  - В) іноді (4);
  - Г) лише зрідка (2);
  - Д) ніколи (0).
2. Чи змінюєте швидкість читання впродовж одного тексту?
  - А) постійно змінюю (10);
  - Б) іноді (6);
  - В) швидкість визначаю перед тим, як почати читати (4);
  - Г) завжди читаю з середньою швидкістю (2);
  - Д) завжди читаю повільно (0).
3. Чи вмієте повністю зосереджуватись на тексті?
  - А) можу завжди (10);
  - Б) як правило, це мені вдається (6);
  - В) лише тоді, коли матеріал цікавий (4);
  - Г) іноді (2);
  - Д) не можу (0).
4. Чи можете швидко зрозуміти структуру тексту, який читаєте?
  - А) побудова мені завжди зрозуміла (10);
  - Б) можу швидко зрозуміти, які розділи є найважливішими (6);
  - В) уявляю структуру після прочитання невеликої частини (4);
  - Г) усвідомлюю структуру лише після прочитання тексту (2);
  - Д) на структуру не звертаю уваги (0).
5. Чи можете одразу зрозуміти суть цілого речення або хоча б його частини?
  - А) можу завжди (10);
  - Б) можу, якщо текст не важкий (6);
  - В) іноді (4);
  - Г) зрідка (2);
  - Д) не можу (0).
6. Чи доводиться поглядом повертатися до уже прочитаного тексту?
  - А) нічого не читаю по кілька разів (10);
  - Б) якщо є незнайомі слова (6);

- В) зрідка повертаюсь (4);
- Г) іноді, якщо не розумію текст (2);
- Д) повертаюсь часто (0).

7. Чи водите по рядках пальцем, олівцем чи стежите за текстом рухами голови?

- А) голова і руки завжди нерухомі (10);
- Б) іноді роблю рухи (6);
- В) при читанні важливих місць (4);
- Г) часто (2);
- Д) завжди так роблю (0).

8. Читаєте вголос чи мовчки? Чи допомагаєте собі артикуляцією?

- А) завжди читаю мовчки (10);
- Б) не можу дати точну відповідь (6);
- В) вимовляю окремі слова (4);
- Г) часто проговорюю текст, який читаю (2);
- Д) завжди читаю вголос (0).

9. Чи повторюєте про себе те, що читаєте?

- А) ніколи (10);
- Б) думаю, що ні(6);
- В) повторюю, але зрідка(4);
- Г) повторюю досить часто(2);
- Д) переважно повторюю(0).

10. За скільки поглядів (фіксації) можете прочитати один рядок із 60 знаків?

- А) 2 фіксації (10);
- Б) 3 фіксації (6);
- В) 4 фіксації (4);
- Г) 5 фіксацій (2);
- Д) 6 фіксацій(0).

Підрахуйте загальну кількість балів:

- 80-100 балів – відмінний читач;
- 70-80 балів – навчений читач;
- 40-50 балів – досвідчений (але не навчений);
- 20-30 балів – середній читач без досвіду.

Додаток Е

Зразки оформлення списку використаних джерел з урахуванням вимог
Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Синишина В. Фахова підготовка майбутніх практичних психологів у закладах вищої освіти: теорія і практика: [монографія]. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2020. 304 с. 2. Молнар Т. Теорія та практика підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з учнями в міжкультурному просторі Закарпаття: [моногр.]. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2022. 484 с.
Два і більше авторів	1. Козубовська І., Попадич О., Атрощенко Т. Формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в полікультурному середовищі. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2022. 31 с. 2. Радул В., Кравцов В., Михайліченко І. Основи професійного становлення особистості сучасного вчителя: навч. посіб. Кіровоград: Поліграф.- вид. центр ТОВ «Імекс ЛТД», 2007. 252 с.
Без автора: редактор	Біла книга української освіти України / Т. Ф. Алексєєнко [та ін.]; за заг. ред. В. Г. Кременя; НАПН України. Київ: Інформаційні системи, 2010. 340 с.
укладач	Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Т. 2 : М-Я / авт.-уклад. Ю. Ковалів. Київ. 2007. 624 с.
Багатотомний документ: загалом	Теорія і методика фізичного виховання : в 2 т. / ред. Т. Ю. Круцевич ; пер. з рос. Л. К. Кожевнікової. Київ, 2008. Т. 1 : Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. 392 с. ; Т. 2 : Методика фізичного виховання різних груп населення. 368 с.
окремий том	Франко І. Із секретів поетичної творчості // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. / АН УРСР. Ін-т л-ри ; редкол. : Є. Кирилюк (голов. ред.) та ін. Київ : Наук. думка, 1976–1986. Т. 31 : Літературно-критичні праці (1897–1899) / уклад. Ф. Лось. 1981. 596 с.

Матеріали конференцій	<p>1. Чернілевська О. І. Поняття і ознаки множинності осіб у зобов'язанні. <i>Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку правової системи України</i> : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 14–15 вересня 2012 р.). Харків, 2012. С. 65–66.</p> <p>2. Гейко С. М. Проблеми формування соціокультурних цінностей сучасної молоді України. <i>Україна, українська мова – світ XXI століття у діалозі культурномовних, морально-громадянських цінностей особистості та педагогічних систем</i>: ел. зб. статей за матеріалами Дванадцятої Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 25 жовт. 2019 р. / [за наук. ред. Г. О. Васьківської]. Київ: Педагогічна думка. 2019. С. 87–94.</p>
Інші видання: законодавчі та нормативні документи	<p>1. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України; Закон від 01.07.2014 № 1556-VII. Документ 1556-18, чинний, поточна редакція - Редакція від 01.01.2017, підстава 1662-19, 1774-19. Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1415-19 (Дата звернення: 16.08.2022)</p> <p>2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення : 19.07.2017. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (дата звернення: 20.03.2023 р.).</p> <p>3. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти I ступеня (під керівництвом О. Я. Савченко). URL: https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407/ (дата звернення: 03.02.2022).</p> <p>4. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти I ступеня (під керівництвом Р. Б. Шиян). URL: https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/ (дата звернення: 23.02.2022)</p>
правила	Правила пожежної безпеки в Україні. Затв. Мін-вом внутріш. справ України 30.12.2014. Чинний від 10.04.2015. Київ : Техніка, 2003. 157 с.
Стандарти:	

окремий стандарт	<p>1 Державний стандарт базової загальної середньої освіти від 30.09.2020 р. No 898. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP200898.html (дата звернення: 18.02.2023).</p> <p>2. Державний стандарт початкової освіти від 21.02.2018. Офіційний вісник України. 2018. No 19. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text (дата звернення: 18.01.2023).</p>
Каталог	Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року Київ : Академперіодика, 2009. 444 с.
Атласи	Куерда Х. Атлас ботаніки / пер. з ісп. В. Й. Шовкун. Харків, 2005. 96 с.
Бібліографічні покажчики	Куц О. С. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисерацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році. Львів : Укр. технології, 2007. 74 с.
Частина документа: стаття з матеріалів конференцій	Скальський В. Р. Становлення методу акустичної емісії в установах Західного наукового центру. Теорія і практика раціон. проектування, виготовлення і експлуатація машинобуд. конструкцій : праці 2 міжнар. наук.-техн. конф. (Львів, 11–13 лист. 2010). Львів. С. 9–10.
стаття з збірника	Герман К. Ф. Розвиток лексики українських говірок Буковини в ХХ ст. <i>Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія</i> : збірник наукових праць. Чернівці, 2008. Вип. 428–429. С. 7–9.
стаття з журналу	Петренко О. Активні й інтерактивні методи полікультурного виховання учнів різних вікових груп. <i>Інноватика у вихованні</i> . Випуск 11. Том 1. 2020. С. 17–18. або: Коломієць Л., Шульга Г. Психологічні аспекти проблеми

	розвитку професійної рефлексії майбутніх фахівців із соціальної роботи. <i>Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія.</i> 2019. Вип. 59. С. 152–158.
рецензія	Касьянов Г. Глобальна еволюція людства: культурно-цивілізаційний вимір. <i>Вісн. Кн. Палати.</i> 2001. № 12. С. 14–15. Рец. На кн.: Шейко В. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.): монографія : у 2 т. Харків, 2001. Т. 1. 520 с.; Т. 2. 400 с.
Електронні ресурси	1. Кожухівський А. Д. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування [Електронний ресурс] : практикум / Черкас. держ. технол. ун-т. Електрон. текст. дані. Черкаси, 2009. 1 електрон. опт. диск. (CD-R). 2. Берташ В. Пріоритети визначила громада // Голос України : електрон. версія. газ. 2012. № 14 (5392). Дата оновлення : 04.08.2012. URL : http://www.golos.com.ua/userfiles/file/040812/040812-u.pdf (дата звернення: 06.08.2022).
Дисертації та автореферати	1. Шквир О. Л. Теоретичні і методичні засади ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до проведення педагогічних досліджень: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2018. 572 с. 2. Кірсанова С. С. Формування готовності студентської молоді до міжособистісної взаємодії в полікультурному середовищі педагогічного університету: дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.07 – «Теорія та методика виховання» / Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Мелітополь, 2021. 315 с 3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ. 2003. 20 с.

Додаток Ж
Зразок титульної сторінки курсової роботи

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти

КУРСОВА РОБОТА

з методики навчання української мови

**«Реалізація диференційованого навчання на
уроках української мови в початковій школі»**

Студентки 4 курсу, групи _____
напряму підготовки 013 Початкова
освіта

Петрів Ірини Василівни

Науковий керівник: д.пед.наук, проф.
Прізвище, ініціали

Національна шкала: _____

Університетська шкала: _____

Оцінка ECTS: _____

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ, 2023

.

